

ІННОВАЦІЇ ЯК ЛОКОМОТИВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

*Ортіна Г. В., д. н. держ. упр., доцент,
Олексенко Р. І., д. ф. н., професор,
Єфіменко Л. М., к. н. держ. упр., доцент,
Таврійський державний агротехнологічний
університет ім. Дмитра Моторного, Україна*

Успішність реалізації заходів, спрямованих на розвиток національної господарської системи в межах антикризової стратегії, буде визначатися тим, наскільки вони будуть доповнені відповідними перетвореннями і зусиллями в інституційній, соціально-культурній та політичній сферах. Зокрема, за роки ринкових перетворень в Україні так і не було створено повноцінного інституційного середовища, необхідного для стабільної та ефективної економічної діяльності господарюючих суб'єктів, їх економічного і технологічного прогресу. При цьому жодна стратегічна мета в галузі соціально-економічного розвитку не може бути успішно реалізована за відсутності інституційного середовища, що забезпечує гармонізацію інтересів членів суспільства і досягнення єдності сприйняття ними цілей розвитку.

Суттєву роль у фінансуванні інновацій відіграють банки. Банки можуть кредитувати всі етапи життєвого циклу нововведення. Зазвичай кредит видається під наявні у заявника фонди, гарантії держави, укладені договори на придбання виробленої за рахунок використання кредиту нової продукції. При цьому відсоткову ставку за кредит на інноваційну діяльність необхідно встановлювати залежно від ефективності інновацій, термінів їх окупності, відповідності пріоритетам науково-технічного розвитку і ступеня ризику. Банк може стати співвласником результату, компенсуючи свої витрати у вигляді прибутку від експлуатації нововведення. У договорі на фінансування може визначатися термін, після закінчення якого частка коштів банку у фінансуванні інновації за бажанням юридичної особи, яка отримала позику, може бути ним викуплена. Банки можуть брати участь в організації комплексної експертизи нововведення, залучаючи висококваліфікованих фахівців. Зазвичай вартість комплексної експертизи становить 1% від розрахункової вартості або визначеної ціни розробки. Банк може також надавати інноваційним підприємствам інформаційні, посередницькі, консультативні, науково-технічні, рекламні, прогнозні, кон'юнктурні послуги. Банк може стати організатором фінансових проектів та спільних підприємств на акціонерній основі. Перешкодами для широкого залучення комерційних банків у процес кредитування інноваційних проектів в Україні є, як правило, нерозробленість методичних аспектів кредитування інноваційних

підприємств, що враховують фактори ризику. На нашу думку, повернення кредиту комерційного банку інноваційним підприємством повинне ґрунтуватися на диференційованому підході до величини відсоткової ставки. До факторів, які слід враховувати під час визначення величини відсоткової ставки, можна віднести: – прибуток від реалізації інноваційного проекту; – розмір витрат, що визначається на стадії дослідно-конструкторських робіт на основі функціонально-вартісного аналізу; – питома вага позикових коштів інвестиційного фонду або банку в загальному обсязі відшкодування витрат; – строк здійснення інноваційного проекту, що визначає терміни залучення кредитних коштів на його виконання і повернення їх кредитору. З огляду на ризиковий характер інноваційних проєктів і невизначеність кінцевого результату слід очікувати, що планові значення цих факторів можуть не збігатися з їх фактичними значеннями. Співвідношення фактичного і планового значення факторів приводить до зміни відсоткової ставки, що сприятиме орієнтації кредитоотримувачів на досягнення найкращих результатів під час використання кредиту.

Україні системи венчурного фінансування інноваційних підприємств реального сектору економіки, адже венчурний бізнес органічно поєднує в собі два види підприємництва: фінансове й інноваційне. Доцільне створення двох фондів: галузевого та регіонального. Причиною низьких темпів розвитку венчурного бізнесу в Україні є, з одного боку, те, що держава не бере на себе реальних ризиків інноваційної діяльності, тоді як за кордоном під час створення венчурних фондів внесок держави становить до 40% капіталу фондів. З іншого боку, у чинному законодавстві відсутні юридичні форми, адекватні потребам венчурного бізнесу, а процедури реєстрації венчурних фондів є складними. Через нерозвиненість фондового ринку спостерігається низький рівень ліквідності венчурних інвестицій і невеликий вибір доступних стратегій. Є і проблеми, пов'язані з нестачею кваліфікованих менеджерів. Внаслідок названих обставин більша частина венчурних інвестицій спрямовується не в нові компанії, а у вже наявні. Інструментом активізації інтересу до венчурного фінансування інноваційних проєктів може бути проведення венчурних ярмарків. Модель організації Венчурних ярмарків була вперше розроблена в США. У процесі ярмарків вирішуються три основні завдання, такі як оцінка інвестиційного потенціалу у високотехнологічній сфері, надання посередницьких послуг виробникам і споживачам наукомістких проєктів, підвищення освітнього рівня учасників у галузі використання різноманітних фінансових інструментів. У США за рахунок проведення венчурних ярмарків у наукомісткий сектор залучається понад 90 млн. дол. на рік. Перетворення знань у головну рушійну силу розвитку суспільства, зростаючі темпи інноваційного оновлення вимагають докорінної

перебудови системи освіти. Освіта має стати безперервним і стратегічно орієнтованим процесом, який дасть змогу фахівцям у процесі роботи отримувати нові знання для інноваційних галузей і сфер діяльності. Такий підхід передбачає державну підтримку освіти на перспективних напрямках, а також субсидування створення робочих місць у наукомістких галузях. Оскільки головним споживачем інновацій є виробництво, необхідно забезпечити його сприйнятливість до нововведень, яка досягається за дотримання таких умов: – інноваційна діяльність є неодмінною умовою виживання і підтримки конкурентоспроможності виробництва; – виробництво має або може залучити необхідні для інноваційної діяльності ресурси; – є вичерпна інформація про можливості інноваційних перетворень і очікувану ефективність інноваційних проєктів; – державна політика забезпечує необхідні і достатні преференції для мотивації інноваційної активності підприємств, що враховують ризики і тривалі терміни окупності інновацій.

Зростання ролі інноваційної діяльності на сучасному етапі розвитку національної економіки пов'язане, з одного боку, з найвищим рівнем напруженості конкурентної боротьби, а з іншого – з перетворенням інновацій в найпотужніший інструмент ринкового змагання. Основною метою впровадження інновацій є стратегічне нарощування переваг порівняно з іншими конкурентами. Наведені обставини вказують на наявність глибокого взаємозв'язку між інноваційною діяльністю та конкуренцією. Успішний інноватор у певний, хоч і обмежений, період часу володіє монопольною владою над ринком. І тільки потім під дією процесу дифузії нововведень і/або появи нових науково-технічних досягнень його економічний диктат порушується, що не виключає відновлення втраченої монопольної влади шляхом освоєння нових інновацій або переходу цієї влади до іншого новатора. Одержання кінцевого ефекту від інновацій приводить нас до необхідності розвивати кооперацію науково-дослідних підрозділів з виробничим сектором.

Отже, інноваційна політика України реалізовується через механізми, що являють собою конкретні заходи, які використовуються органами державної влади та суспільством для її успішного проведення. Такі механізми різні за формою та ефективністю, тому необхідно застосовувати їх комплексно та системно. Реалізація євроінтеграційних прагнень України та виконання завдань сталого розвитку регіонів можливе лише за умови застосування скоординованого державою керівництва суспільними процесами, зокрема інноваційними. Механізмами реалізації інноваційної політики є такі: інституціонально-правовий, організаційно-структурний, економічний, комунікативний, інформаційний. На визначення та формування механізмів впливає тип державної інноваційної політики та

обрана державою інноваційна модель розвитку конкретного стратегічного напрямку.

Список використаних джерел:

1. Олексенко Р. І., Ортіна Г. В. Особливості інноваційно-інвестиційної політики антикризового розвитку реального сектору економіки України // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2018. Випуск 5 (17). С. 33–39.
2. Олексенко Р. Формування інноваційної політики реального сектору економіки як особливого напрямку розвитку України / Р. І. Олексенко, Г. В. Ортіна // Економіка та суспільство. № 18. С. 173–180.
3. Олексенко Р. І. Реальні інвестиції їх види та характеристика / Р. І. Олексенко, Р. О. Буркацкий // Соціально-економічні аспекти розвитку економіки та управління: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. 2013. С.115–116.
4. Ортіна Г.В. Зарубіжний досвід реалізації державної політики щодо стратегічного розвитку реального сектора економіки [Електронний ресурс] // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2016. № 3. Режим доступу до журналу: [http:// www.dy.nauka.com.ua](http://www.dy.nauka.com.ua)
5. Сталий розвиток місцевих громад в умовах децентралізації: монографія / Ортіна Г.В., Сокіл О.Г., Прус Ю.О., Застрожнікова І.В., Єфіменко Л.М. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. – 171 с.
6. Єфіменко Л. М. Побудова ефективної інноваційної політики України в умовах глобалізації // Стратегія і механізми регулювання промислового розвитку. Концепція соціально-економічного розвитку регіонів в умовах глобалізації. Зб. наук. праць. 2011. С. 109–116.